

אגדת היום

עיונים ומחשבות סביב אגדות הגמרא בדף היומי

נדה לא | ימי מילה, נדה ולידה

לקפוץ לשלב אחר

בדרך כלל, חז"ל אינם מרבים לספר מה הטעמים שעומדים מאחורי המצוות. אמנם הדעות חלוקות בנוגע ללגיטימיות של חיפוש טעמים למצוות, אך גם לפי הדעה שזה לגיטימי וראוי – בשורה התחתונה, מעטים יחסית המקורות שמסבירים מדוע לקיים מצווה זו או אחרת, או מדוע בחרה התורה לקיים את המצווה באופן זה דווקא. גם באגדה שלנו, שלכאורה מסבירה את ההיגיון מאחורי שלושה פרטי מצוות (ימי טומאת היולדת, ימי טומאת הנידה וימי המילה), הפרשנים מבהירים שלא מדובר בהסבר מקיף ובלעדי לטעמים של אותם פרטים. אם טעמים של פרטי המצוות נשאר עלום מעינינו – מה בכל זאת מלמדת אותנו האגדה?

אפשר לומר שהאגדה מלמדת אותנו מה לא לומר על המצוות הללו. הטעמים שמופיעים בה רחוקים, לכאורה, מכל מה שהיינו חושבים להגיד עליהן.

על ימי הטומאה שאחרי הלידה, אומר רבי שמעון בר יוחאי שהם אינם קשורים ללידה עצמה; למקרה שהיולדת נשבעה שלא תביא ילדים לעולם כדי לא לחוות עוד לידה, היא צריכה לספור כמה ימים ולהביא קרבן. כמות הימים נקבעת לפי הזמן שצפוי לעבור עד שתתחרט, ותרצה לחזור לחיי האישות ולבניית המשפחה (לפי אחד הפירושים, הזמן קשור בכלל לדור הבא: כשנולדת בת, חושבים על היום שבו היא תצטרך לעבור בעצמה את כל הכאב של הלידה, ומצטערים יותר זמן). על שמונת הימים עד ברית המילה, נאמר כי הם אינם קשורים למילה עצמה; לכאורה אפשר היה למול את התינוק קודם לכן, אלא שבשבוע

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחאי: מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן? אמר להן: בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה, לפיכך אמרה תורה תביא קרבן... ומפני מה אמרה תורה זכר לשבעה ונקבה לארבעה עשר? זכר שהכל שמחים בו - מתחרטת לשבעה, נקבה שהכל עצבים בה - מתחרטת לארבעה עשר. ו מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה? שלא יהו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים.

תניא, היה ר"מ אומר: מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה - מפני שרגיל בה, וקץ בה, אמרה תורה: תהא טמאה שבעה ימים, כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה.

שלאחר הלידה האב והאם אסורים זה על זה (לפי דין התורה, שהטומאה אחרי לידת זכר אורכת שבעה ימים בלבד), וצריך שהם יהיו בשמחה בברית. על שבעת ימי הנידה, אומר רבי מאיר כי הם אינם קשורים לטומאת הנידה עצמה – אלא לחידוש האהבה בין הבעל לאישה כפי שהייתה בחופה.

שלושת ההסברים נראים מנותקים מההקשר הבסיסי של המצוות המדוברות. על הראשון הגמרא גם מקשה מבחינה הלכתית, איך הקרבן אמור לעזור במקרה של שבועה כזו. לקושיה זו אין תשובה, ואולי היא באה לומר שממילא אין כאן חשש הלכתי אמתי. אין באמת הנחה שהיולדת הממוצעת נשבעת לא ללדת לעולם, אלא אמירה עקרונית יותר שאותה נצטרך להבין.

שלושה דינים בחיי המשפחה מובאים באגדה, ובכולם ההסבר מקשר את האירוע המדובר לאירוע אחר, לשלב אחר בבניית המשפחה. את דיני הלידה הזאת מקשר רבי שמעון ללידה הפוטנציאלית הבאה, את דיני המילה הוא מקשר לזוגיות בין הורי הבן, ואת הלכות נידה בחיי הנישואין מקשר רבי שמעון לחתונה.

לכל אחד מההסברים יש בוודאי היגיון עמוק מצד עצמו, אבל צירופם של שלושת ההסברים מעלה תמונה מעניינת: כדי להאיר את המתרחש בין בני זוג, צריך להרים את המבט מעל ההתרחשות העכשווית, ולחשוב על השלב הבא או על השלב הקודם. רגע אחרי צער הלידה – כדאי לחשוב על המשך צמיחתו של הבית, גם אם כרגע זה נראה רחוק. בשיאה של ברית המילה, כשההורים מתפקדים בראש ובראשונה בתור הורים, כדאי להם לזכור שלפני ההורות – הם היו בני זוג, ובאמת מצב זה לא השתנה. הם עדיין אמורים לשמור על האושר הזוגי והקרבה ביניהם.

ובנוגע לנושא המרכזי של המסכת, בדיוק כשבני הזוג רחוקים זה מזה – קוראת להם התורה להשתמש בריחוק כדי לבנות מחדש את הקרבה, לחזור לנקודת ההתחלה, לחדש שוב ושוב את האור הגדול של החופה.

